

Faglig tvivl om brug af den såkaldte markmodel

Landøkonomisk Selskab ønsker indsatsen for et bedre vandmiljø baseret på et meget stærkere fagligt grundlag – og ikke baseret på modeller, der er frigjort fra virkeligheden, skriver formanden i dette debatindlæg.

Af Claus Neergaard, formand, Landøkonomisk Selskab

■ Torsdag den 19. juni 2025 indgik regeringen og dens støttepartier omkring aftalerne om Grøn Trepert en delaftale.

Det er uheldigt, at der ikke kom en samlet løsning på plads for både braklægningspunkt, kompensationer og fremtidig regulerings-regime for kvælstof.

Endnu engang skal landmænd leve i et limbo af usikkerhed for markplanlægning, der typisk rager 1-2 år frem.

På den anden side – det positive ved, at der ikke blev indgået en aftale om sidst nævnte element – »regulerings-regimet for kvælstof« kan imidlertid være, at der så kan tilvejebringes et meget stærkere fagligt grundlag.

Manglende faglig gennemgang

Det foreliggende er overordentlig svagt – om overhovedet tilstede.

Her spiller begrebet »Markmodel« en stor rolle, uagtet at begrebet er ret ukendt og ikke grundigt forkla-

ret. En egentlig faglig gennemgang er udeblevet, herunder hvilke data-sæt, som modellen bygger på.

Efter det oplyste er begrebet udsprunget af Den grønne Landbrugs-aftale af 4. oktober 2021, og vi har store betænkeligheder ved anvendelsen af begrebet »Markmodel«, som vi har forstået det sporadisk. Landøkonomisk Selskab tillader sig at efterlyse en grundig faglig debat i de kommende måneder, indtil folketingspartierne træffer endelig beslutning.

Vi er betænkelige, fordi vi forstår, at følgende karakteriserer begrebet: - Værktøjet er generelt uigennemskueligt. Fra de gennemgange, som sporadisk er givet, er logikken uklart og de faglige sammenhænge svært gennemskuelige.

Hvede går dybere

- Vi forstår, at begrebet »retention udtrykt i %« indgår som en parameter. Da de senere måneders debat derom har afsløret, at begrebet oftest er meget misvisende, er vi skeptiske. Retentionsbegrebet baseret på procent fanger ikke nødvendigvis de arealer, der har størst kvælstofudledning og miskrediterer som udgangspunkt arealer med meget høje udbytter og dermed mindre udvaskning. Et sådant forhold mellem udvaskning og udledning giver lav retention og gør disse jorder problematiske på papiret, uagtet at udledningen her oftest er meget lave.

- Vi henstiller til brug af det meget mere retvisende »Udlednings-påvirkning ved kyst udtrykt i kg udledning pr ha«. Derved opnås, at oplande med den største kvælstof-påvirkning – henregnet til kysten – identificeres og kan bringes i spil til nedbringelse af kvælstoftab. Ud-

ledningspåvirkning af kyst pr hektar har den pædagogiske »medgift«, at den enkelte bedrift kan lægge en plan for opnåelse af kvælstof-tilbageholdelse ved at kigge på de enkeltarealer, som bedriften består af. Den enkelte driftsleder kan så lægge et »puslespil« over delområder, hvor en effekt af en indsats kan summeres.

- Hvededyrkning disfavoriseres tilsyneladende. Det synes som om, at vinterhvededyrkning nedvurderes, fordi udvaskningen typisk er målt i 1 meters dybde, selv om vinterhvede optager næringsstoffer helt ned i over to meters dybde. Dette optag under typisk 1 meters dybde registreres ikke og anses for udvasket, selv om det alligevel optages af hvedeplanten. Simple balance-betragtninger, som beregnet af Seges og som den internationalt meget anerkendte KU-baserede Daisy-model beregner, tilskriver vinterhvede en bedre kvælstof-balance end vårbyg. Og dyrkning af vårbyg i stærkt forøget omfang vil medføre større udbyttevariation henset til de senere års forårstørker.

Ingen udbyttekorrektion

- Mark-modellen baseres tilsyneladende meget på N-less5, der er en forenklet og mangelfuld model. Der indgår efter det oplyste ikke udbytte-korrektion i modellen, der således antager, at to bedrifter, der har fuldstændig ens nedbørs-, dyrknings- og jordbunds-parametre, men som har forskellig driftsledelse og dermed udbytte-niveauer, har samme kvælstofudvaskning. Simple balancebetragtninger afslører dette som fuldstændig usandsynligt. Manglende udbyttekorrektion tager desuden fuldstændigt incitament til præcisionslandbrug og godt land-

mandskab fra den dygtige driftsleder.

- Der udbyttekorrigeres ikke, hvilket til dels er omtalt ovenfor. Det er et faktum, jævnfør Loop-observationerne og talrige N-min-analyser, at højere udbytter efterlader mindre kvælstofoverskud som udvaskning, og at dette i et vist omfang mindsker udledningen.

Landøkonomisk Selskab er af den opfattelse, at frivillige balanceberegninger, som de kendes fra Sverige og Holland – og tidligere i Danmark – vil være meget mere fagligt korrekt, hvis formålet er at skåne vandmiljøet for nitrat, da udbytterne og dermed kvælstoffjernelsen betyder meget mere for den enkelte bedrifts miljøpåvirkning. Dette kommer jo også til udtryk i det nuværende normsystems delvise – men alt for lidt udbredte – adgang til begrænsede udbyttekorrektioner.

Opfordrer til faglighed

Landøkonomisk Selskab protesterer derfor mod markmodellen, sådan som vi har fået opfattelsen af, at den er opbygget. Vi støtter naturligvis fuldt op om intentionen om, at afgrøder med lille kvælstofoverskud erstatter afgrøder med stort kvælstofoverskud.

Reguleringen af landbrugets fremtidige kvælstofdeling med markmodellen tænkes igangsat med virkning fra 1. august 2026, så der er kun kort tid til at finde det mest miljøefficiente »værktøj«.

De faglige overvejelser kan således indgå i det videre arbejde, når ét af de righoldige genbesøg af den politiske aftale om Grøn Trepert af 19. november 2024 giver chancen derfor.

Frivillige balanceberegninger, som de kendes fra Sverige og Holland – og tidligere i Danmark – vil være meget mere fagligt korrekt

■ Det synes som om, at vinterhvededyrkning nedvurderes i den såkaldte Markmodel, fordi udvaskningen typisk er målt i 1 meters dybde, selv om vinterhvede optager næringsstoffer helt ned i over to meters dybde, skriver Claus Neergaard i læserindlægget. Arkivfoto: Camilla Bønlokke